

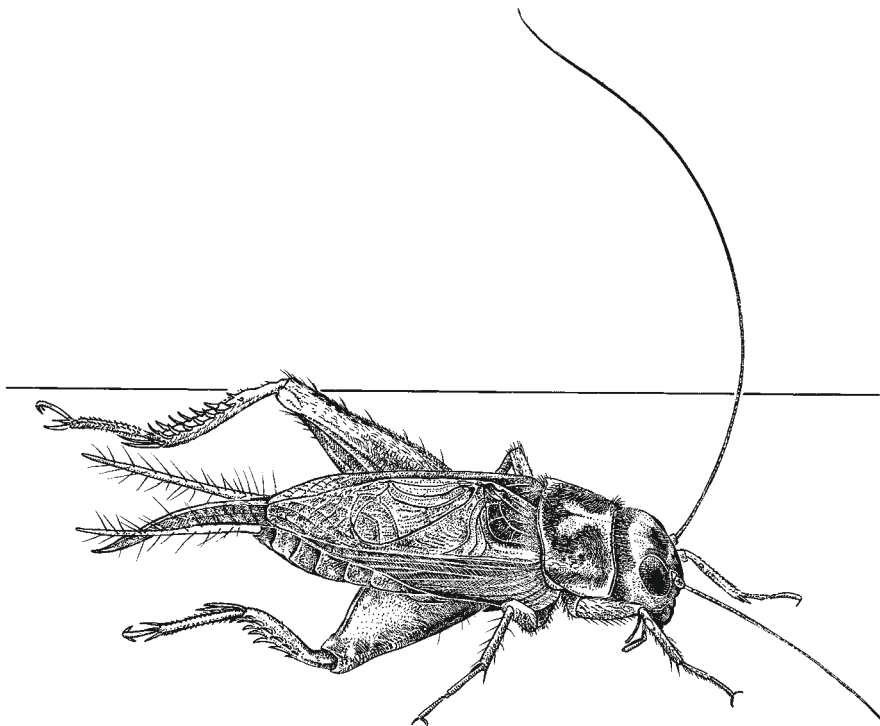
Acheta domesticus

HUISKREKEL

Bakkerskrekkel, Heimpje, Kriekske

De huiskrekkel is door menselijke activiteiten over een groot deel van de wereld verbreid geraakt. In gematigde streken is het voorkomen beperkt tot permanent warme plaatsen zoals vuilnisbelten, bakkerijen, keukens, varkensstallen e.d. In warme zomers verspreiden de dieren zich van daaruit en kunnen dan korte tijd buiten overleven. De luide, melodieuze zang van het mannetje verradt de aanwezigheid van deze schuwe soort, die ook in ons land op veel plaatsen in de menselijke omgeving te horen is.

plaat 8:5

BESCHRIJVING

De huiskrekkel is een middelgrote, slanke krekkel. De dieren zijn lichtbruin gekleurd, met zwarte vlekken op kop en halsschild. Incidenteel kunnen geheel donkerbruine dieren voorkomen of dieren met een donkere kop. De voorvleugel reikt in beide seksen tot net voor de achterknie. De achtervleugel is opgerold en steekt onder de voorvleugel uit. Er bestaat ook een kortvleugelige vorm, waarbij de achtervleugel korter is dan de voorvleugel (HARZ 1957A, C. WILLEMSE 1917). De cerci van het mannetje en vrouwtje zijn lang en behaard (fig. 8-33, 8-41). De legboor van het vrouwtje is lang en licht gebogen (fig. 8-33).

BIOLOGIE

cyclus

Omdat een diapauze ontbreekt kunnen alle stadia het hele jaar door gevonden worden. De eieren worden één voor één of in clusters gelegd in de bodem of gelijksoortig substraat. Het totaal aantal eieren blijkt afhankelijk te zijn van de voeding; vegetarisch gevoede vrouwtjes produceren rond de 1100 eieren en vrouwtjes met een dierlijk dieet tot 2600. De eieren ontwikkelen zich, afhankelijk van de temperatuur,

binnen twee tot acht weken. Het aantal nymfale stadia bedraagt meestal elf, maar kan variëren van zeven tot dertien. De totale cyclus van ei tot imago duurt 3,5-9 maanden (HARZ 1960, MARSHALL & HAES 1988).

In Nederland worden imago's vooral waargenomen van eind juni tot vroeg in oktober, maar door het ontbreken van een diapauze in de levenscyclus kunnen volwassen dieren het hele jaar door gevonden worden.

voedsel

A. domesticus is omnivoor. De soort voedt zich met allerlei afvalstoffen van plantaardige en dierlijke aard. Hoewel in de literatuur ook melding wordt gemaakt van het eten van leer, wol, linnen en andere stof, wordt deze schade waarschijnlijk aangebracht door zilversjes en andere dieren die samen met *A. domesticus* voorkomen. In Pakistan, waar de dieren het hele jaar buiten leven en vijf generaties per jaar kunnen voortbrengen, werd tot 25% van de oogst van landbouwgewassen vernietigd (HARZ 1957A).

vlieg- en verspreidingsvermogen

Gezien het kosmopolitische voorkomen moet het verspreidingsvermogen van *A. domesticus* groot zijn. Hoewel Duijm & Kruseman (1983) suggereren dat de soort zich vliegend uitbreidt is passieve verbreiding van eieren en andere stadia door de mens waarschijnlijk belangrijker. In Oost-Engeland werd waargenomen dat grote hoeveelheden huiskrekels 's nachts wegvlogen van een vuilnisbelt (CRANBROOK & BARRETT 1965). Omdat huiskrekels vaak als voedsel voor terrariumdieren gekweekt worden, kunnen ontsnapte individuen makkelijk nieuwe populaties stichten in flats en woonhuizen.

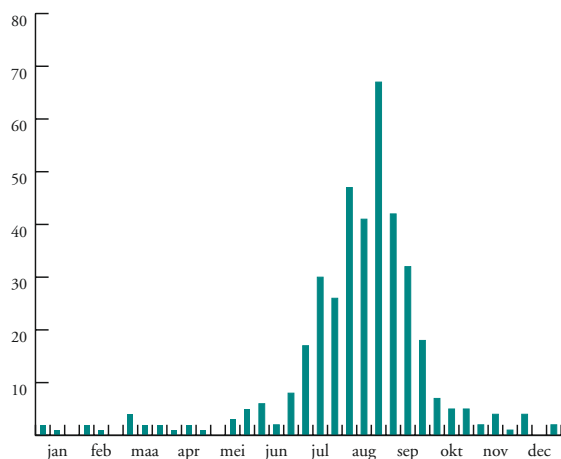
zang ● (cd 19)

De roepzang is een vrij snel en vrij onregelmatig herhaalde, fluitende triller. Het klinkt ongeveer als 'pri..pri....pri..' met 1-3 keer 'pri' per s. De mannetjes tsjirpen lang niet altijd op tempo en uiten dan maar af en toe een triller. De

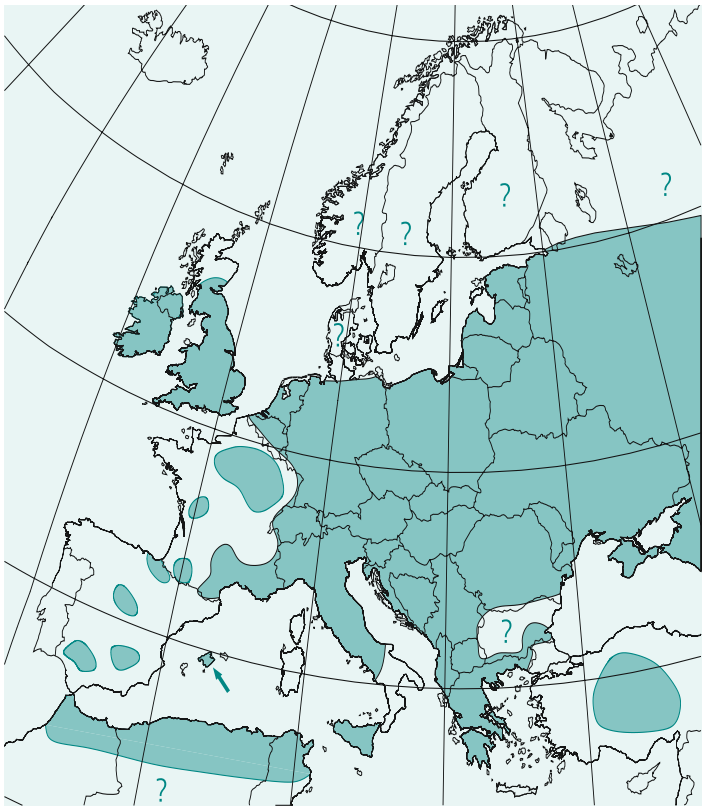
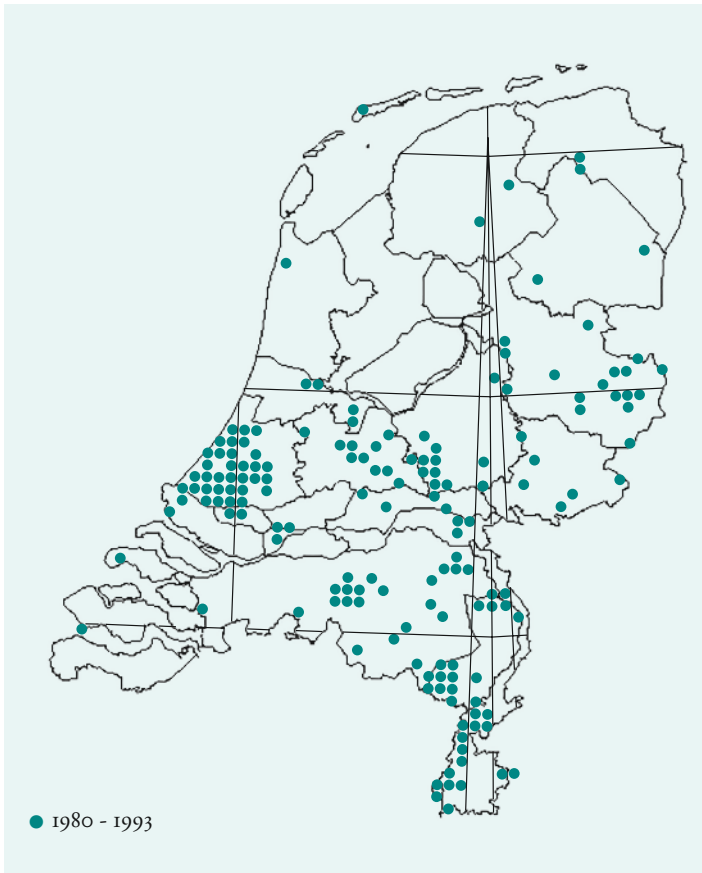
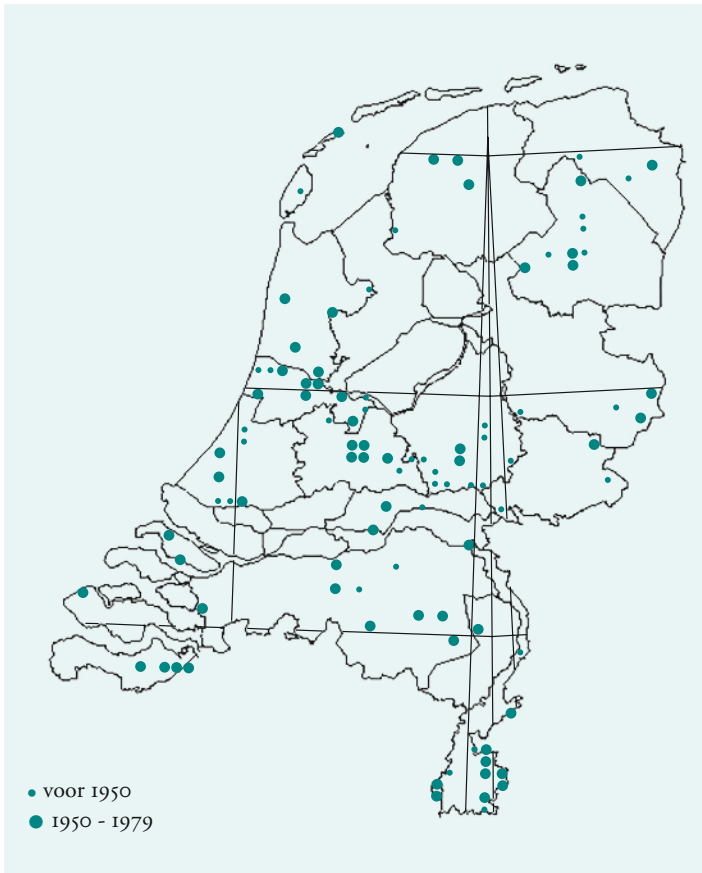
mannetje

maten in mm

♂	13,0-20,0
♀	14,0-20,0
voorvleugel ♂	8,0-12,0
voorvleugel ♀	8,5-12,0
legboor	9,3-14,0

Fenologie imago's

Huiskrekel - *Acheta domestica*

	voor 1980 algemeen	1980-1993 vrij algemeen
bfk	7	6
atlasblokken	99	160
km hokken		294
observaties	194	352

Trend stabiel
Rode Lijst 3 thans niet bedreigd

toonhoogte ligt rond 4,5-5 kHz (muzieknoot c5). Vrouw-tjes zingen niet. Mannetjes roepen vooral 's avonds en 's nachts, maar ook wel overdag (NIELSEN & DREISIG 1970). De roep lijkt op die van *Gryllus campestris*, maar is langzamer, onregelmatiger en minder luid.

DETERMINATIE

Door de combinatie van afmeting (15-18 mm), bruingeel kleur en de achtervleugels die opgerold onder de voorvleugels uitsteken is *A. domesticus* makkelijk te onderscheiden van de andere inheemse krekels.

AREAAL

A. domesticus komt tegenwoordig in een zeer groot areaal voor en is na *Gryllodes sigillatus* de meest wijd verspreide krekkel (OTTE 1986). De soort wordt in vrijwel geheel Europa aangetroffen, vooral in menselijke omgeving. Door passieve verbreiding is de huiskrekkel over een groot deel van de aarde ingeburgerd geraakt. De precieze verspreiding is echter niet bekend omdat de soort behoort tot een taxonomisch complexe groep van deels onbeschreven taxa (OTTE 1987). Ook over het oorspronkelijke leefgebied bestaat onduidelijkheid: de meeste handboeken noemen het Midden-Oosten, maar Otte (1986, 1987) veronderstelt dat de soort zijn oorsprong vindt in West-Afrika.

VOORKOMEN IN NEDERLAND

voor 1980

A. domesticus werd voor het eerst voor Nederland vermeld door Bennet & Van Olivier (1825). Vroeger werd de soort verspreid door het hele land gevonden. De kortvleugelige vorm is zeer zeldzaam (HARZ 1957A, C. WILLEMSE 1917); van ons land is slechts één mannetje bekend van Amsterdam, mei 1903 (RMNH).

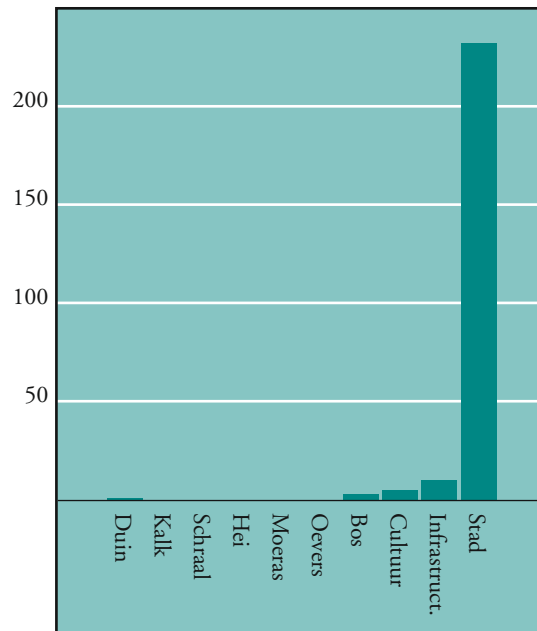
vanaf 1980

De huiskrekkel komt verspreid door het hele land voor en is met name in het stedelijk gebied en de glastuinbouwgebieden in Zuid-Holland algemeen. In Zeeland, het noorden van het land, Flevoland en op de Waddeneilanden is de huiskrekkel echter schaars.

Vanwege de vrij moeilijke inventarisatie is het verspreidingsbeeld waarschijnlijk niet volledig.

biotopen

A. domesticus is als echte cultuurvolger beperkt tot het stedelijk en agrarisch gebied. Vroeger concentreerden de dieren zich rond warme plekken in huis, zoals de open haarden van oude boerderijen en de ovens in bakkerijen. Opmerkelijk is het voorkomen bij paardestallen in de Limburgse mijnen, tot op enkele honderden meters diepte (C. WILLEMSE 1941). In de collectie van het RMNH bevindt zich een dier uit 1953 van de mijn Hendrik van 636 m diepte

en 2,5 km van de schacht (ABE). *A. domesticus* is grotendeels uit de directe leefomgeving van de mens verdwenen door het gebruik van insecticiden, een verbeterde huishoudelijke hygiëne en renovatie van gebouwen. De soort komt nu vooral voor in verwarmde stallen bij boerderijen, op en rond vuilnisbelten, bij restaurants, ziekenhuizen, maar ook in centraal verwarmde huizen in binnensteden. In Zuid-Holland is de soort duidelijk geassocieerd met de glastuinbouwgebieden van het Westland en Pijnacker (KM). De soort werd ook waargenomen op een veerboot tussen Hoek van Holland en Harwich (JW). *A. domesticus* wordt ook regelmatig buitenshuis gevonden, vooral in het agrarisch gebied. In Zwitserland vond in 1929 buiten zelfs een massale vermeerdering plaats (HARZ 1957A).

begeleidende soorten

A. domesticus komt nauwelijks met andere soorten sprinkhanen en krekels voor.

BESCHERMING

Beschermingsmaatregelen zijn voor deze cultuurvolger niet van toepassing.

INVENTARISATIE

Hoewel *A. domesticus* een vrij luide en goed herkenbare zang heeft is de soort toch vrij moeilijk te inventariseren. Dit is te wijten aan de voornamelijk nachtelijke levenswijze van de soort. Omdat de aanwezigheid van de huiskrekkel nogal eens als ongewenst wordt ervaren, kan extra informatie verkregen worden van instanties die zich met bestrijding van dierplagen bezighouden.

draagwijdte geluid

menselijk oor: 30-40 m
 bat-detector: nvt
 instelling: nvt

BESCHRIJVING GELUID**roepzang** ● (cd 19: 0.00-1.03)

De roepzang is een vrij snelle en vrij onregelmatige herhaling van trillend/fluitende echemes. Bij grote activiteit klinken er 1-3 echemes per s. Ieder echeme duurt 100-300 ms en bestaat uit 2-4(5) syllaben, die voor ons gehoor meestal niet telbaar zijn. De syllaben zijn elk 40-60 ms lang en worden met een tempo van 15-25 per s voortgebracht. Het sluiten van de vleugels maakt het belangrijkste geluid. De syllabeperiode is bij de laatste syllabe(n) van een echeme langer dan bij de eerdere. Het vrouwtje zingt niet. In vergelijking met *G. campestris* is het openen van de vleugels luider.

rivaliseergeluid ● (cd 19: 1.03-1.37)

Ook bij deze krekkel wordt bij rivaliteit het echeme van de roepzang verlengd (tot ca. 10 syllaben) en luider voortgebracht. Tot gevechten komt het niet.

baltszang ● (cd 19: 1.37-2.07)

In de balts zijn grofweg twee fasen te onderscheiden. Bij de eerste fase is het geluid nog luid, maar bestaan de snel

herhaalde echemes uit twee syllaben. De tweede fase klinkt zeer zacht en bestaat uit een heel zacht en langgerekt tsjirpen met af en toe korte, metalig klingelende geluidjes van 12-14 ms. De toonhoogte van deze metalige geluidjes is ca. 14 kHz. Ze zijn vergelijkbaar met het 'tikken' van *G. campestris*. Ook bij deze krekkel is een zacht snorrend geluid tussen de 'tikken' te horen.

frequenties

Smalle piek bij 4,5-5 kHz.

SUMMARY

The House-cricket is widespread in inhabited areas, and particularly common in the agricultural greenhouse area in the southwestern part of the province of Zuid-Holland. The species is found in all kinds of heated buildings, and was even observed on a ferry-boat between Hook of Holland and Harwich.

oscillogram

Acheta domestica

